

Çevre Muhasebesi, Yeşil Muhasebe ve Karbon Muhasebesi Kavramları Hakkında Yazılan Makalelerin Bibliyometrik Analizi

Ali Altınbay¹

Hülya Durak²

Başvuru/Received: 13/12/2021

Yayın/Online Published: 20/04/2022

Kabul/Accepted: 16/04/2022

Özet

İnsanoğlu doğası gereği yaşamını sürdürebilmek için bulunduğu ortamdan üretmiş ve yaşamını devam ettirebilmek adına çevresinde alternatifler aradığı literatürde belirtilmiştir. Bilim, teknoloji ve sanayiinin de gelişmesiyle üretimin hızla ilerlemesi birçok çevresel sorunlara neden olduğu görülmüştür. İşletmeler piyasalarda rekabet ve sürdürülebilirlik adına, uluslararası rekabet düzeyinde tutunabilmeleri için çevresel kaynak tüketimine ilişkin mali tablolara ihtiyaç duymaktadır. Finansal bilgilerinin uluslararası uygunluğu bakımından sunulabilmesi için çevre muhasebesi uygulamaları işletmeler için önem arz etmektedir. Çevre muhasebesi kavramının giderek yaygınlaşmasıyla birlikte, işletmelerin çevresel sorunları mali tablolarda kayıt altına alırken yeşil muhasebe ve karbon muhasebesinden de yararlandıkları görülmüştür. Dolayısıyla işletmelerin çevresel sorunlar için muhasebe alanında kullanmış oldukları bu üç kavram işletmelerin kurumsal sorumluluk, sürdürülebilirlik ve mali tablolarının açıklamasında önemli bir faktör olarak yer almaktadır. Bu çalışmada çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi kavramsal olarak açıklanarak, Türk literatüründe bu kavramlarla ilgili muhasebe alanında yazılan makalelerin bibliyometrik analizi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: çevre muhasebesi, yeşil muhasebe, karbon muhasebesi, bibliyometrik analiz

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M42

Articles Written About Environmental Accounting, Green Accounting and Carbon Accounting Concepts Bibliometric Analysis

Abstract

It has been stated in the literature that human beings have produced from the environment in which they are located in order to sustain their lives due to their nature and are looking for alternatives around them in order to continue their lives. The rapid progress of production with the development of science, technology and industry has been observed to cause many environmental problems. For the sake of competition and sustainability in the markets, enterprises need financial statements on the consumption of environmental resources in order to maintain them at the level of international competition. Environmental accounting applications are important for enterprises in order to present their financial information in terms of international compliance. With the increasing prevalence of the concept of environmental accounting, it has been observed that enterprises benefit from by green accounting and carbon accounting when recording environmental problems in financial statements. Therefore, these three concepts that enterprises have used in the field of accounting for environmental problems are included as an important factor in the disclosure of corporate responsibility, sustainability and financial statements of enterprises. In this study,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kütahya, Türkiye. ali.altinbay@dpu.edu.tr Orcid no: 0000-0003-3128-0669

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, Türkiye. hulyadurak16@gmail.com Orcid no: 0000-0002-6519-3048

environmental accounting, green accounting and carbon accounting were explained conceptually and bibliometric analysis of the articles written in the field of accounting related to these concepts in the Turkish literature was carried out.

Keywords: environmental accounting, green accounting, carbon accounting, bibliometric analysis

JEL Classification: M40, M41, M42

1. Giriş

İşletmelerin çevre ile olan ilişkileri neticesinde çevreye vermiş oldukları zararlar göz önünde bulundurulduğunda, işletmelerin çevreye karşı sorumlulukları ve duyarlılıkları ön plana çıkmıştır. İşletmeler çevresel sorunlarla ilgili maliyetleri ek maliyet olarak gözüktükçe de sürdürülebilirlik bakımından muhasebe bilgi sistemine ihtiyaç duymaktadır. Çevresel maliyetlerin muhasebe bilgi sisteminde raporlayarak, faaliyetlerini çevreye karşı sorumlulukları kapsamında muhasebeleştirdikleri görülmüştür. Yapılan literatür çalışmalarında işletmelerin çevresel sorunlara ait maliyetlerin kayıt altına alınarak raporlaması çevreye karşı sorumluluklarının yanı sıra maliyetlerinin de azaltılmasında önemli bir faktör olarak meydana geldiği görülmüştür. Bu kapsamda işletmeler çevresel sorunlarını konularına göre çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi kapsamında muhasebeleştirmişlerdir. Muhasebe bilgi sistemi içerisine dahil edilen bu üç kavram işletmelerin çevresel sorunlarını raporlamalarında, kaydetmelerinde ve stratejiler geliştirmelerine olanak sağladığı için önemli bir faktör olarak muhasebe alanına dahil edilmiştir.

2. Çevre Muhasebesi, Yeşil Muhasebe ve Karbon Muhasebesi Kavramları

Çevre kavramı 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesine göre : “Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam”, olarak ifade edilmektedir (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2872.pdf>, 19.03.2022).

İnsanoğlunun ihtiyaçları, küresel rekabet ile hızla gelişen sanayi koşulları doğal kaynakların yok olmasına çevrenin bozulmasına neden olmuştur. Faaliyet gösteren işletmelerin çevredeki kaynak tüketimi azımsanmayacak niteliktedir. Genel amacı kar olan işletmeler çevresel maliyetleri en aza indirgeyerek bununla ilgili muhasebe alanında titiz bir çalışma yapması gerekmektedir. Muhasebe-çevre ilişkisine önem veren işletmeler aynı zamanda çevreye karşı sorumluluklarını da yerine getirmiş olacaklardır.

İşletmelerin üretim yapabilmeleri için çevrede bulunan kaynaklara ihtiyaç duyduğu bilinmektedir. Sanayi alanında yaşanan gelişmeler ile birlikte üretimde daha çok kaynak ihtiyacı duyulmuş, işletmelerin sürdürülebilirlik açısından kaynak temininde karşılaşılan birçok çevresel sorunlar da mali açıdan işletmeleri etkilediği görülmüştür. İşletmeler bu kapsamda çevreye olan sorumluluklarının bilincine varmış ve bununla ilgili finansal yöntemler geliştirme eğilimi göstermişlerdir. Bu bağlamda işletmeler muhasebe standartlarına uygun çevre muhasebesi uygulamalarında faaliyetlerini değerlendirdikleri bilinmektedir.

Çevre muhasebesi , “finansal muhasebede ölçümleme işlevlerinin örneğin finansal raporlama ve işletme içi ve işletme dışı çevre faktörlerinin dikkatle uygulanması” (Kaya ve Akdeniz, 2016, s. 10) şeklinde tanımlanmaktadır.

Çevre muhasebesi, işletmelerin kullanmış olduğu çevresel kaynakların durumlarında meydana gelen maliyetleri çevresel olarak açıklayan bilgileri ilgili kurum ve kişilere sunan bilgi sistemi olarak da tanımlanmaktadır (Kaya ve Akdeniz, 2016, s. 10).

Çevresel maliyetler, muhasebenin genel kabul görmüş ilkelerinden olan ‘özün önceliği’ ve ‘sosyal sorumluluk’ kavramları kapsamında, çevresel faktörleri işletmenin sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir (Küçük, 2017, s. 61-62).

Çevre Muhasebesi, işletmelerin faaliyetleri esnasında çevreyi korumak için yapmış oldukları çevresel maliyetleri en iyi şekilde raporlanmasını sağlayarak; sürdürülebilir kalkınmayı, toplumla olumlu bir ilişki sürdürmeyi etkili ve verimli bir çevre koruma maliyetleri oluşturmayı amaçlamaktadır. Çevre muhasebesi, bir şirketin çevre koruma maliyetleri ve paydaşların karar vermesine katkıda bulunan ilgili faaliyetlerden sağlanan faydalarla ilgili geçerli bilgiler sağlamalıdır (<https://www.env.go.jp/en/policy/ssee/eag02.pdf>: 16.05.2022).

Çevre muhasebesi kavramının giderek yaygınlaşarak önem kazanması sonucu bazı sorunlar kendi içinde bağımsızlaşarak yeni kavramların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu kavramlar karbon muhasebesi ve yeşil muhasebe olarak da adlandırılmaktadır. Literatüre bakıldığında bazı kaynaklarda her ne kadar bu konular çevre muhasebesi adı altında ifade edilse de içerik olarak bazı noktalarda farklılıkların olduğu görülmektedir (Yılmaz ve Şahin, 2017, s. 111).

Çevreyi tehdit eden küresel ısınma ve iklim değişikliğine neden olan hususların başında yer alan önemli faktörlerden biri de işletmelerin çevreye salmış oldukları sera gazlarıdır. Atmosfere salınan sera gazlarının %80 ‘lik kısmını karbondioksit gazı oluşturmaktadır (Hotunluoğlu ve Tekeli, 2007, s. 109). Enerji tüketerek her faaliyetin çevrede meydana getirmiş olduğu karbondioksit miktarına karbon ayak izi denilmektedir (Altınbay ve Golagan, 2016, s. 2110). İşletmeler küresel sürdürülebilirlik adına çevreye daha az zararlı kaliteli uzun ömürlü ortamlar yaratacak şekilde strateji ve politika geliştirerek, karbon ayak izi küçültme eylemine gitmelidirler. Karbon ayak izi küçültme stratejilerine yön vermesi için atmosferde salınan karbon gazı salınım miktarlarını kayıt altına alınarak izlenmesi ve raporlanabilmesi için karbon muhasebesine ihtiyaç duyulmuştur (Durgut, 2015, s. 26). Karbon muhasebesinin amacı muhasebe yöntemleriyle hesaplanan karbon salınım miktarlarının karbondioksit eşdeğerine dönüştürülme sürecinde işletmelerin sürdürülebilirliğine yardımcı olabilmek için o bölgedeki karbonu rapor etmektir (Samaduzzaman, vd., 2013, s. 44). Karbon ayak izi azaltmaya giden işletmeler, çevresel hedefleri ve finansal raporlamayı birlikte düşünmelidir. Bunları birlikte inceleyen işletmeler çevresel konularla ilgili yükümlülükleri, varlıklar ve açıklamalar üzerindeki eylemlerin potansiyel etkilerini daha iyi değerlendirebileceklerdir (Knachel ve Porter, 2021, s. 2). Bu açıdan bakıldığında Karbon muhasebesi; “Bir kurumun faaliyetine ilişkin ayrıntılı verilerin kayıt altına alınarak toplanması, karbon izdüşümünün başka bir ifade ile karbon salınımının hesaplanması ve salınım faktörlerini hesaba katarak bu rakamın karbondioksit eşdeğerine dönüştürülmesi” şeklinde ifade edilmektedir (Uyar ve Cengiz, 2011, s. 56).

Günümüzde çevre muhasebesi “yeşil muhasebe” olarak da tanımlanmaktadır. Yeşil muhasebe, çevrede meydana gelen değişiklikleri ve çevre kaynakları ile ilgili hususların ülkenin büyümesi ve sürdürülebilir kalkınması için politika ve strateji geliştirebilmek için bilgi sunan bir sistem olarak açıklanmaktadır (Süklüm, 2020, s. 157). Çevre muhasebesi gelişmekte olan dinamik bir kavramdır. Yeşil pazarlama, yeşil üretim, yeşil yönetim, yeşil muhasebe vb. gibi kavramlar günümüzde işletmelerle devlet arasındaki çevre politikalarının önemli bir parçası olup muhasebe ile ilişkilendirilen yeşil muhasebe ve çevre muhasebesi, muhasebenin ilgi alanına girmiştir (Yılmaz ve Şahin, 2017, s. 111-112). Yeşil muhasebe işletmelere, çevreyi korumak ve çevreye verdikleri zararları ortadan kaldırmak amacıyla yapılan maliyetleri daha detaylı olarak raporlama imkânı vermektedir (Süklüm, 2020, s. 157). Amacı ise doğal kaynakların değer tespitinin yapılarak, verimsiz kötü kullanımları engellemektir (Yılmaz ve Şahin, 2017, s. 112).

Çevre muhasebesi kavramı işletmelerin çevre ile ilgili oluşan muhasebe politikaları ile açıklanırken, karbon muhasebesinin de içinde yer aldığı devlet politikaları yeşil muhasebe içerisinde ele alınmıştır (Yılmaz ve Şahin, 2017, s. 111-112).

Çevre muhasebesi kavramı; işletmelerin çevre ile ilgili oluşan ekoloji ve muhasebe arasındaki karşılıklı ilişkilerin incelenmesine verilen genel tanımıdır. Başka bir ifade ile çevre muhasebesi, çevre ile ilgili mali nitelikli olayların muhasebeleştirilip mali tablolara aktarılmasıdır. Karbon muhasebesi ise öncelikli olarak karbon salınımını diğer bir ifade ile karbon izdüşümünün hesaplanmasını, yeşil muhasebe de milli üretim ve tüketime tabi doğal kaynakların değerlendirilmesi konusuna öncelik vermektedir (İçöz ve Kılınç, 2016, s. 1521).

Çevre muhasebesi ilk 1970’li yıllarda gündeme gelmiş yıllar içerisinde gelişim göstererek, muhasebe bilgi sistemi kapsamında çevresel konuların açıklanmasına katkı sağlamıştır. Normatif ve tanımlayıcı davranış modelleri 1970’li yılları, çevresel faaliyetlere ilişkin bilgilerin açıklanması 1981-1990 yılları, çevre muhasebesinin şekillenerek denetim konularının çevresel faaliyetlerde açıklayarak faaliyetlerin başlatılması 1991-1995 yılları arasında; 1996 yılından günümüze kadar olan süreçte ise çevre muhasebesinin rolü, çevresel faaliyetlerin düzenlenmesi belirli standartlar kapsamında performansının ölçülmesi olarak görülmektedir (Dilber, 2020, s. 10).

Çevre muhasebesinin çıkış evresinden bu yana çevresel sorunları raporlamak ve kayıt altına almak adına önemli bir faktör olsa da 1995 yıllarından sonra alanda çok fazla çalışmalar yapılmadığı gözlemlenmiştir (Aymaz, 2009, s. 39).

Küresel alanda önemli bir yere sahip olan çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi ülkemizde de gelişim göstererek işletmeler tarafından kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu kavramlar ülkemizde kullanılsa da muhasebe bilgi sistemi içerisinde belirli bir hesap grubu olarak kullanılmamaktadır. Çevresel konuları içeren maliyetler Vergi Usul Kanunu gereğince ayrı hesap grubu altında izlenmektedir (Karakoyun, 2020, s. 52).

3. Bibliyometrik Analiz

Bibliyometrik analiz çalışması literatürde ilk defa 1917 yılında Cole ve Eales tarafından yapılmıştır. Cole ve Eales tarafından ortaya atılan çalışmada, anatomi alanında yapılan çalışmaların istatistiki analiz yapılmıştır (Erem Ceylan ve Hotamışlı, 2014, s. 3). Türk literatürü incelendiğinde ise ilk çalışma 1970 yılında Kemal Özinönü tarafından yayınlanan “Growth in Turkish Positive Basic Sciences” adlı çalışmadır. Söz konusu çalışmada bilimsel verimliliğinin ölçülmesi hedeflenmiştir (Ceylan, 2021, s. 59; Erem Ceylan ve Hotamışlı, 2014, s. 3).

Bibliyometri, herhangi bir alana ait yayınların istatistiksel ve matematiksel yöntemlerle analiz edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Şen, 2020, s. 2). Bibliyometrik analiz ise yayınların veya belgelerin konularının, yazar sayısının, cinsiyet ve unvanlarının, yayında kullanılan anahtar kelime, yayın yılı, atıflar, yayın bilgisi gibi belirli kriterlerin niceliksel olarak analiz edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Temelli ve Karcıoğlu, 2018, s. 251). Bibliyometrik araştırmalar, yapılan yayınların belirli ölçeklerle bilimsel olarak değerlendirilmesine olanak sağlayan çalışmalardır (Coşkun vd., 2014, s. 381).

4. Literatür Taraması

Yükseköğretim Kurulu Akademik Arama veri tabanında muhasebe alanında bibliyometrik analiz tekniği ile yapılan 38 makale çalışmasının yer aldığı görülmüştür. Yapılan çalışmalara ilişkin aşağıda kısaca bilgi verilmiştir.

Hotamışlı ve Erem (2014), Muhasebe ve Finansman Dergisinde 2005-2013 yılları arasında yer alan makalelerin bibliyometrik özellikleri kapsamında incelemiştir. Çalışmanın sonucunda

incelenen 562 makalenin ağırlıklı olarak kamu ekonomisi, finansal performans ve finansal piyasalar gibi konuların ele alındığı, en fazla yayın yapan İstanbul, Marmara ve Trakya Üniversiteleri olduğu, yazarlık durumlarına bakıldığında bireysel çalışmaların çoğunlukta olduğu, Muhasebe ve Finans Dergisi' ne toplam 250 atıf, öz atıf sayısının 224 olduğu tespit edilmiştir.

Apak, Erol ve Yöndemli (2016), Muhasebe ve Finans tarihi Araştırmaları dergisinde 2011-2016 yılları arasında yayınlanan makalelerin bibliyometrik analiz kapsamında incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda yayınlanan 107 makaleden en fazla yayın yapan kurumların Dokuz Eylül, Marmara, Çanakkale Onsekiz Mart, İstanbul ve Trakya Üniversitelerinin olduğu, en çok atıf yapılan kaynaklar içerisinde ilk sırada dergiler, ikinci kitaplar, üçüncü diğer kaynaklar ve dördüncü sırada ise bildirilerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Akgün ve Karataş (2017), Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisinde yayımlanan 2000-2016 dönemlerini kapsayan 380 makaleyi bibliyometrik özellikleri kapsamında, bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemiştir. Çalışmanın sonucunda ise Denetim, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi konularının daha çok ön planda olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu dergiye katkı sağlayan üniversiteler ise Gazi, Dokuz Eylül ve Ankara üniversiteleri olduğu, en çok yardımcı doçent unvanlı yazarların yer aldığı görülmüştür.

Bozdemir ve Taşlı (2018), Web Of Science Core Collection veri tabanında 1975-2017 yılları arasında “cost of dieasa”, “cost of illness” ve “economic burden of” kavramları taranmıştır. En çok atıf alma kriteri kapsamında hastalık maliyet analizini doküman ve bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Çalışma sonucunda hastalık maliyet analizi kavramı kapsamında en çok yayın yapan ülke ABD olduğu, en fazla atfa sahip olan yazarlar belirtilerek bundan sonra yapılacak olan akademik çalışmalar için ilk on sırada atıf alan eserlerden faydalanılması önerilmiştir.

Gündüz (2018), 2014-2016 yılları kapsamında Türkiye’de yer alan akademik dergilerde muhasebe alanında yayınlanan makalelerin bibliyometrik analizi yapılmıştır. Çalışma sonucunda 2014-2016 yılları arasında en çok makalenin Muhasebe Bilim Dünyası dergisinde yayınlandığı görülmüştür.

Özbek ve Badem (2018), Muhasebe ve Vergi Uygulamaları dergisinde 2008-2017 yılları arasında yayınlanan 149 makalenin bibliyometrik analizi yapılmıştır. Çalışma sonucunda yayınlanan makalelerin yazarların yüzde 73’ü erkek, en çok yayın yapan yazarın ise 7 makale ile Tuğba Uçma Uysal olduğu, en çok yardımcı doçent ünvanlı yazarın bulunduğu, en çok katkı sağlayan kurumunda Gazi Üniversitesinin olduğu, en çok çalışılan konunun ise muhasebe standartları olduğu tespit edilmiştir.

Öztürk ve Yılmaz (2018), Social Sciences Citation Index (SSCI) veri tabanında yer alan 1960-2018 yılları arasında adli muhasebe ve denetim konularını içeren uluslararası akademik yayınların VosViewer programı ile bibliyometrik analizi yapılmıştır. Çalışma sonucunda akademik alanda söz konusu konulara ait çalışmalarda artışın olduğu tespit edilmiştir.

Temelli ve Karcıoğlu (2018), 2010-2017 yılları arasında çalışılan uluslararası akademik ve hakemli bir dergi olan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları dergisinde yayınlanmış 123 makaleyi bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmalar sonucunda bibliyometrik atıf analiz tekniği ile ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

Yeşil ve Akyüz (2018), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri arama tabanında yer alan muhasebe alanında yazılmış doktora tezleri bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda söz konusu alan en çok yazılan doktora tezinin ait olduğu kurumun Marmara Üniversitesi olduğu, en çok danışmalık yapan öğretim üyelerinin Profesör Doktor

unvanına sahip olduğu, en çok çalışılan konuların ise faaliyet tabanlı maliyetleme, TMS 41: Tarımsal Faaliyet Standardı ve adli muhasebecilik kavramlarının olduğu tespit edilmiştir.

Dinç ve Cengiz (2019), Mali Çözüm dergisinde hakemli yayınlanan 2010-2017 yılları arasında bulunan 225 makale bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda en çok yazılan makalenin 2014-2016 yılları arasında, en az ise 2015 yılına ait olduğu, makalelerin büyük oranda uygulamalı çalışma olduğu, en çok unvana sahip Dr. Öğretim Üyesi olduğu, en çok çalışmalarında İstanbul, Akdeniz Üniversitesi ve Özel Sektör mensubu yazarlar tarafından ortaya koyulduğu tespit edilmiştir.

Gümrah (2020), Ülkemizde yönetim muhasebesi konusunda çalışılmış lisansüstü tezlerin belirli kriterler kapsamında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri arama tabanına ‘Yönetim Muhasebesi’ kavramına ait 2020 yılına kadar olan tezlerin bibliyometrik analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda en çok yazılan tezin 2019 yılı olduğu, en fazla yazılan kurumun ise Marmara Üniversitesi olduğu, en çok yüksek lisans tezinin yapıldığı, en çok danışmalık yapan öğretim üyelerinin unvanının ise Profesör Doktor olduğu tespit edilmiştir.

Koç ve Karabınar (2020), Uluslararası muhasebe eğitimi alanında yapılan çalışmaların güncel durumlarını meydana çıkararak Türkiye’nin bulunduğu noktayı sayısal olarak hesaplamayı amaçlamışlardır. Web Of Science veri tabanının kullanılarak elde edilen 719 yayın bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda en çok yayın yapan ülkenin ABD olduğu, Türkiye’den ise 21 yayının yapıldığı ve Türkiye’nin ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Altunay (2021), Türkiye’de Adli Muhasebe alanında 2004-2020 dönemleri arasında yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin bilimsel yöntemlerini bibliyometrik analiz tekniğini ile açıklanmıştır. Çalışmanın sonunda en çok kullanılan anahtar kelimelerinin ‘uzman tanıklık’ ve ‘adli muhasebe’ olduğu, en çok ele alınan konunun ‘adli muhasebe farkındalığı’ en az işlenen konunun ise ‘adli muhasebe eğitimi’ olduğu tespit edilmiştir.

Bayrakcıoğlu (2021), Türkiye’de 2005-2020 yılları arasında muhasebe lisans eğitimi üzerine yapılan çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemiştir. Söz konusu yıllara ait muhasebe eğitimi alanında yapılan çalışmaların artış gösterdiği, en çok yayınlanan makalelerin yer aldığı dergiler ise Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi ile Muhasebe ve Finansman Dergisi olduğu, anahtar kelime seçimlerinde herhangi bir standardizasyonun olmadığı, çok yazarlı makalelerin genellikle yazarlarının aynı kurumda çalıştığı ve yazarlar arasında işbirliğinin zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Bozdemir ve Köse (2021), Sağlık işletmelerinde faaliyete dayalı maliyet yönetiminin Web Of Science veri tabanında yer alan makalelerin VosViewer programında görsel haritalama tekniği ile bibliyometrik analizini yapmıştır. 2015-2019 yıllar kapsamında ülkelere göre dağılımda ABD’de olduğu, en çok konu hakkında çalışma yapan yazarın Van Mechelen ve Willem’in olduğu, en çok atıf alan American Journal of Preventive Medicine dergisinin olduğu tespit edilmiştir.

Gürbüz, Kıymık ve Bitlisli (2021), 2005-2019 yılları arasındaki muhasebe eğitimi konusunda çalışılmış lisansüstü tez ve makalelerin bibliyometrik analiz yöntemi ile muhasebe alanındaki önemini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda bibliyometrik özellikler yorumlanmıştır.

İşseveroğlu (2021), Scopus, Web of Science, Google School ve TR Dizin veri tabanlarından ‘bilgi teknolojileri ve muhasebe, dijital muhasebe ve eğitim, muhasebe denetimi ve teknoloji’ kapsamında yayınlanan makaleleri bibliyometrik analiz yöntemiyle Vosviewer (1.6.16) paket programı kullanarak haritalama yöntemi ile açıklamıştır. Çalışmanın sonucunda Web of Science veri tabanına göre en çok yayın yapan ve atıf alan ülkenin ABD olduğu, en yayını olan

üniversiteler Finlandiya merkezli Aalto ve Turku üniversitesi, ABD’de Akarnas Üniversitesi olduğu belirtilmiştir. Scopus veri tabanındaki 154 yayından ise en çok yayın yapan ve atıf alan ülke ABD, en çok yayın yapan üniversite ise ABD’ de bulunan Georgia Eyalet Üniversitesi olduğu belirtilmiştir. Google School ve Tr Dizin tabanına göre ise ‘Muhasebe ve Finansman’ dergisi olduğu tespit edilmiştir.

Koç (2021), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan finansal raporlama ve muhasebe standartları konularını içeren 468 lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, 1992 yılında standartlar kapsamında yazılan doktora tezinin Marmara Üniversitesi olduğu, kullanılan en çok araştırma yönteminin BİST uygulaması olduğu, Türkiye ile Avrupa’daki standartların konularının karşılaştırılması neticesinde ise yüksek lisans tezlerinde yazıldığı ve stoklar standardı konularının işlendiği tespit edilmiştir.

Kurbanova ve Cavlak (2021), Blokzincir ve Denetim kavramları hakkında yazılan makalelere ilişkin Scopus veri tabanında bulunan 118 tane makaleyi VosSvierwer paket programı kullanarak analiz etmiştir. Çalışma sonucunda dünyanın en büyük ekonomisine sahip olan ülkeler arasında bulunan başta Çin olmak üzere ilgili alanda çalışmaların giderek artış gösterdiği, yapılan çalışmalarda atıf sayısının arttığı, konu başlıklarının ise yönetim, işletme ve muhasebenin öncelikli olarak yer aldığı tespit edilmiştir.

Oral (2021), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan muhasebe eğitimi üzerinde yazılan tezleri bibliyometrik açıdan incelemiştir. Çalışmanın sonucunda muhasebe eğitimi alanında yazılan 119 tezler için en çok ampirik araştırma yönetiminin kullanıldığı, söz konusu konu hakkında en çok tez yazan üniversitenin ise Gazi ve Sakarya üniversitesi olduğu tespit edilmiştir.

Yalçın, Sümerli Sarıgül (2021), Web Of Science veri tabanında yer alan 1975-2020 yılları arasında yeşil pazarlama ve yeşil muhasebe kavramlarına ilişkin çalışmaları VOSviewer paket programı kullanarak bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemiştir. Çalışmalar sonucunda incelenen kriterler görsel haritalama tekniği ile görselleştirilmiştir.

Çavuşoğlu (2022), YÖK dersleri platformundaki 41 muhasebe kitaplarını bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemiştir. Çalışma sonucunda en çok unvana sahip olan editörlerin Prof. Dr., tüm muhasebe kategorisinde bölüm yazar unvanının en çok Prof. Dr. olduğu, muhasebe bilgi sistemi ve teknolojisi kategorileri hariç diğer tüm kategorilerde Türkçe kaynakların fazla olduğu tespit edilmiştir.

Geçici ve Can (2022), Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında ‘Muhasebe Kalitesi’ konusu yer alan 69 tezi bibliyometrik özellikleri kapsamında incelemiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda, en fazla yazılan tez konusunun ‘Kar Yönetimi’ kavramının olduğu, en fazla çalışılan yılın 2019 ve Marmara Üniversitesinin olduğu görülmüştür.

Emir ve Apalı (2022), Türkiye’de ‘muhasebe sistemleri’ konuları hakkında yayımlanmış akademik çalışmaların yer aldığı muhasebe alanında yayın yapan 5 dergide bibliyometrik analiz yöntemi uygulanmıştır. Çalışmanın neticesinde 2010-2020 yılları arasında 1994 tane makalenin yayımlandığı bunlardan 341 tanesi muhasebe sistemleri ile ilgili olduğu ve bu konu hakkında en çok yayın yapan derginin ise Mali Çözüm Dergisi, en çok yayın yılının ise 2016 olduğu tespit edilmiştir.

Özdemir, Aslantaş Ateş ve Tekin (2022), Scopus veri tabanında 1980-2022 yılları arasında yatırımcı ilişkileri kavramı kapsamında yapılan akademik çalışmaların belirli kriterler çerçevesinde bibliyometrik analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda yapılan akademik çalışmaların başında makalelerin yer aldığı, çalışma alanlarının en fazla olduğu işletme,

muhasabe ve yönetim alanlarının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmaların hangi kurum, ülke ve hangi yazarlara ait olduğu bilgileri de incelenmiştir.

4.1. Araştırma Metodolojisi

Bu çalışmada muhasabe bilgi sistemine dâhil edilen ve çevresel sorunların muhasabeleştirilmesinde kullanılan çevre muhasabesi, yeşil muhasabe ve karbon muhasabesi kavramları ile ilgili Türk literatüründe yayınlanan çalışmaların güncel durumunu ortaya koymak üzere gerçekleştirilen araştırmaya ait bilgilere yer verilecektir.

4.2. Araştırma Amacı

Türk literatüründe yer alan çevre muhasabesi, yeşil muhasabesi ve karbon muhasabesi hakkında yazılan akademik çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı Yükseköğretim Kurulu Akademik Arama veri tabanı ile Google Akademik arama motorunda “Muhasebe” alanında yer alan söz konusu kavramlara ait yayınlanan çalışmalar için yazar sayısı, yazar unvanı, yazarların cinsiyeti, yıllar bazında dağılımı, anahtar kelime, yayın yılı ve sayfa sayısı gibi bir takım özellikleri incelenerek güncel durumlarını ortaya koymaktır. Çevre muhasabesi, yeşil muhasabe ve karbon muhasabesi konuları hakkında yapılacak olan çalışmalara yön gösterici olması amaçlanmıştır.

4.3. Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada belirlenen amaç doğrultusunda Yükseköğretim Kurulu Akademik Arama veri tabanı ile Google Akademik arama motorunda yer alan çevre muhasabesi, yeşil muhasabe ve karbon muhasabesi kavramları nicel araştırma yöntemlerinden olan bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır.

Bibliyometri kaynak dizini, kütüphane ve kitap anlamını ifade eden bibliyo sözcüğü ile ölçme anlamını ifade eden metrik sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşmuştur (Çavuşoğlu, 2022, s. 1678). Bibliyometri; kitap, kitap bölümü, dergi makaleleri gibi yayınların özelliklerini belirlemek amacıyla kullanılan matematiksel ve istatistiksel bir yöntem olarak da tanımlanmaktadır (Erem Ceylan ve Hotamışlı, 2014, s. 5).

Bibliyometrik analiz ise, belirli bir konunun belirli bir alanda yer alan çalışmaların yapılacak olan yeni araştırma eğilimlerine yön göstermesi bakımından faydalı bir genel bakış açısı sağlayan ve araştırmalarda yaygın olarak kullanılan önemli bir nicel analiz tekniğidir (Bashir vd., 2020, s. 20701).

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurulu Akademik Arama veri tabanı ile Google Akademik arama motorunda yer alan çevre muhasabesi, yeşil muhasabe ve karbon muhasabesi kavramlarını içeren makale yayınları bibliyometri tekniği kullanılmak suretiyle incelenerek analizi yapılmıştır.

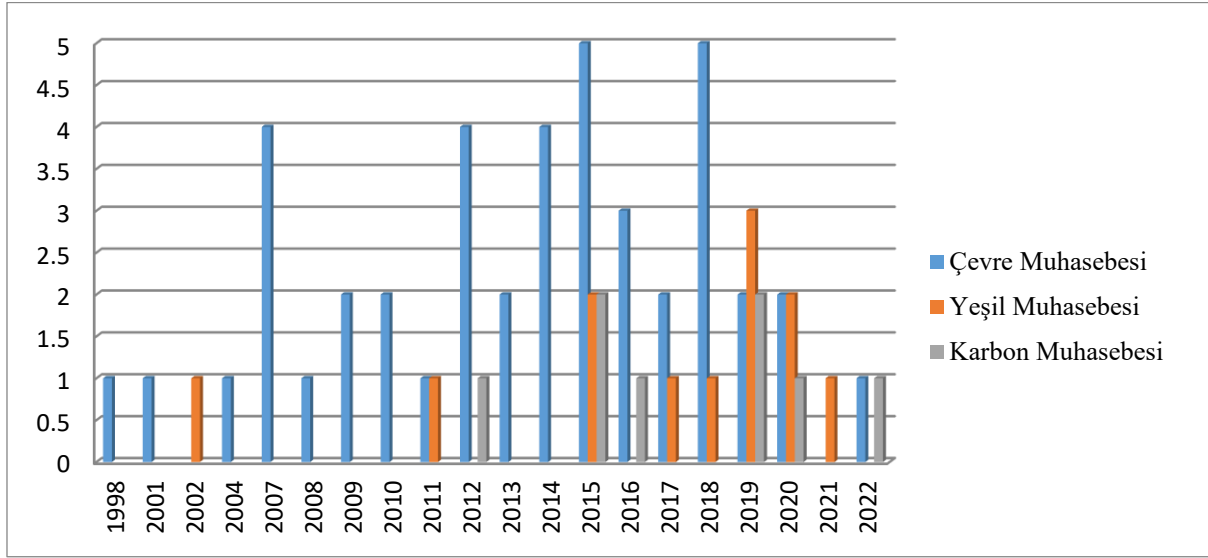
4.4. Araştırma Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu çalışma Yükseköğretim Kurulu Akademik Arama veri tabanı ile Google Akademik arama motoruna “çevre muhasabesi”, “yeşil muhasabe” ve “karbon muhasabesi” anahtar kelimeleri yazılarak erişime açık olan makale çalışmaları incelenmiştir.

4.5. Bulgular

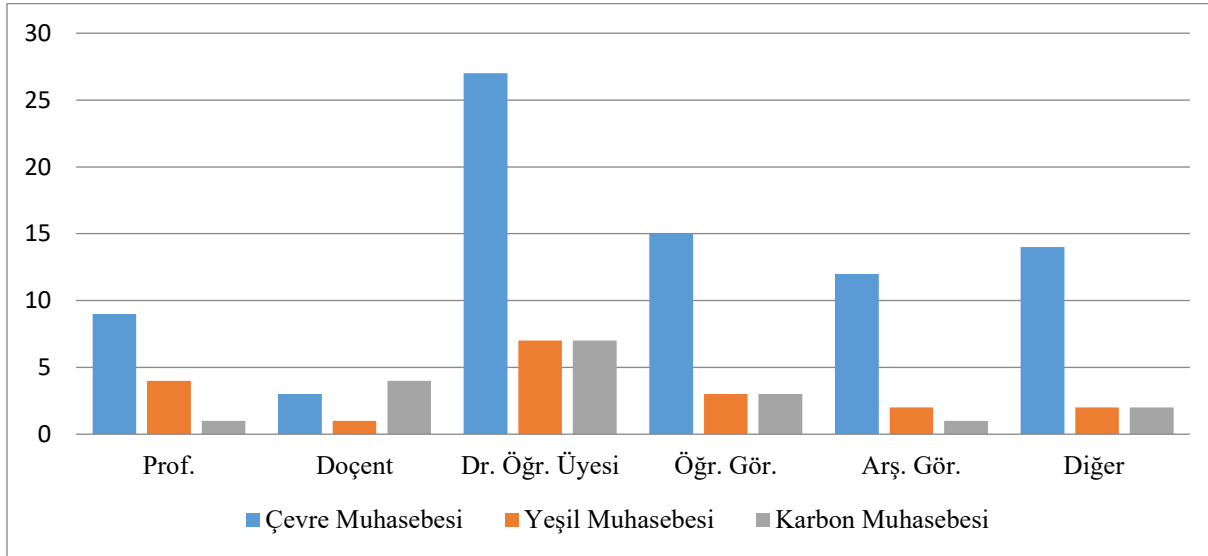
Yükseköğretim Kurulu Akademik Arama veri arama tabanı ile Google Akademik arama motoruna “muhasabe” alanı baz alınarak yapılan incelemelere göre “çevre muhasabesi” kavramı ile ilgili 91 makale, “yeşil muhasabe” kavramı ile ilgili 15 makale, “karbon muhasabesi” kavramı ile 13 makale çalışmasının yer aldığı belirtilmiştir. Ancak yapılan incelemeler

neticesinde çevre muhasebesi hakkında asıl 43 çalışma, yeşil muhasebe de 9 çalışma son olarak da karbon muhasebesi hakkında 8 çalışmanın yapıldığı verisine ulaşılmıştır.

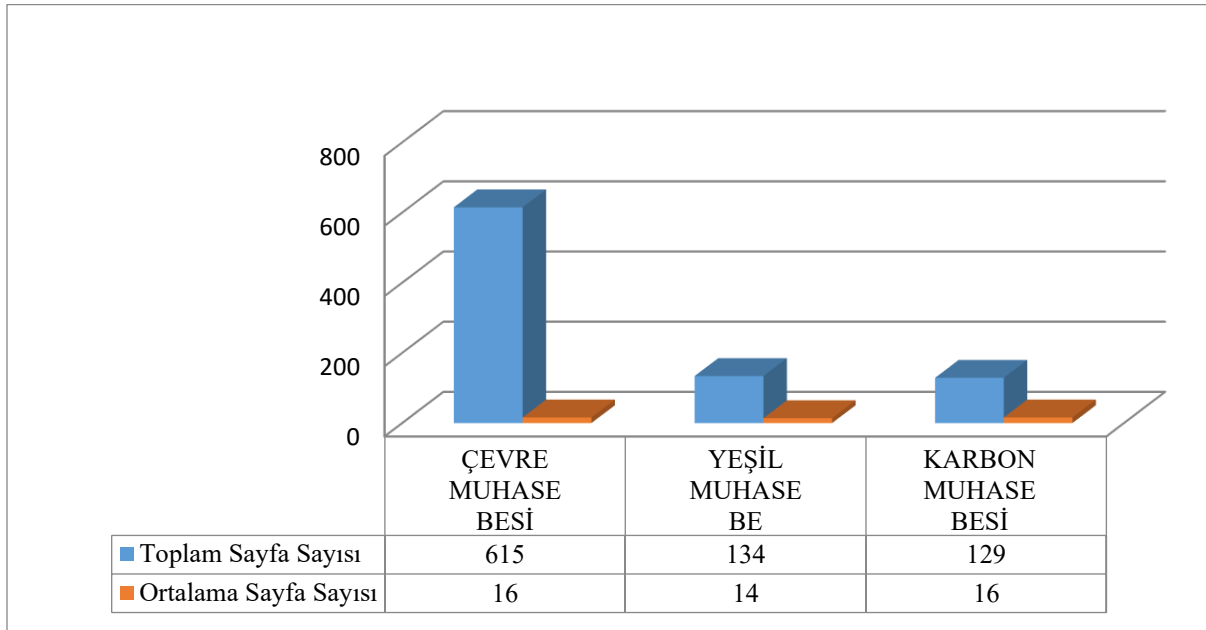
Grafik 1: Makalelerin yıllara göre dağılımı

Grafik 1’ de çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi kavramları hakkında yazılan erişime açık olan makaleler dikkate alınarak çalışma tablosu belirlenmiştir. Çevre muhasebesi konulu ilk makale çalışması 1998 yılında, yeşil muhasebe konulu makale 2002 yılında, karbon muhasebesi konulu ilk makale ise 2012 yılında yazılmıştır. Çevre muhasebesi en çok 5 makale ile 2015 ile 2018 yıllarında, yeşil muhasebe 3 makale ile 2019 yılında, karbon muhasebesinin ise 2015 ve 2019 yıllarında yayınlanan 2 makale ile en çok çalışma yapılan yıllar olduğu görülmüştür.

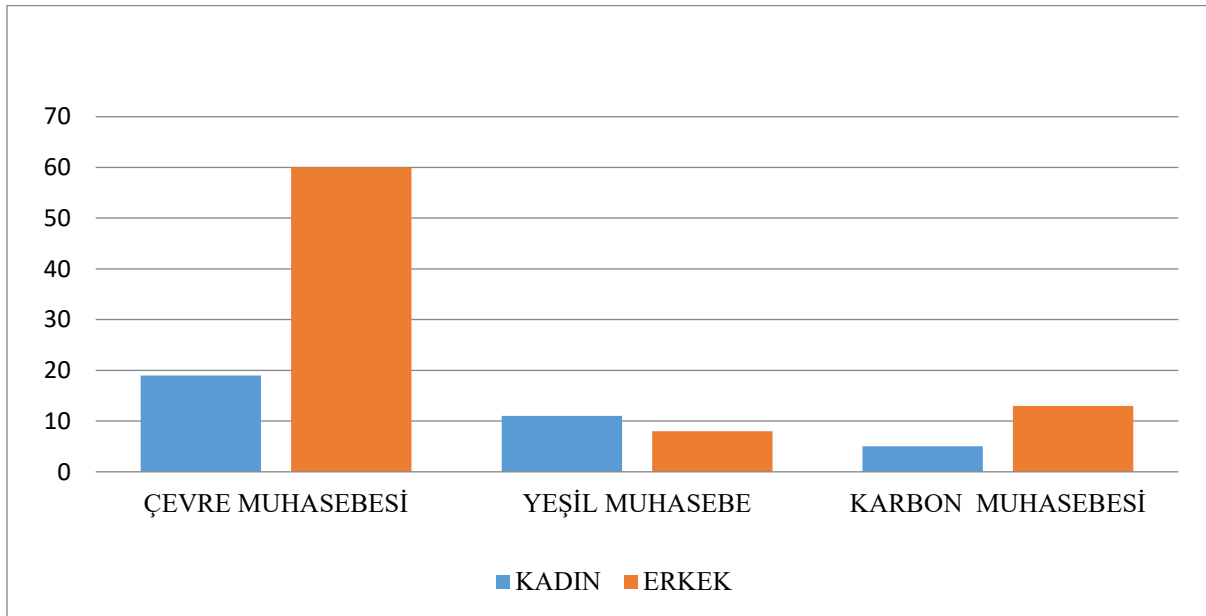
Grafik 2: Yazarların ünvan dağılımı

Grafik 2’ de çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi kavramları hakkında yazılan makalelere katkı sağlayan yazarların ünvan dağılımı yer almaktadır. Çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi konusunda en çok katkı sağlayan yazar ünvanının Dr. Öğretim Üyesi olduğu görülmüştür. Çevre muhasebesinde 27, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesinde ise 7 Dr. Öğretim Üyesinin konulara katkı sağladığı görülmüştür.

Grafik 3: Çalışmaların toplam sayfa sayısı ve ortalama sayfa sayısı tablosu

Grafik 3’ de çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi kavramları hakkında yazılan makalelerin toplam sayfa sayısı ve ortalama sayfa sayıları yer almaktadır. Yapılan çalışmada 43 çevre muhasebesi kavramı hakkında yazılan makale, 9 yeşil muhasebe, 8 tanede karbon muhasebesi konulu makale sayfa sayısı dikkate alınmıştır. Çevre muhasebesi ve karbon muhasebesi konulu makalelerin ortalama sayfa başına 16 sayfa, yeşil muhasebenin ise ortalama sayfa başına 14 sayfa düşmektedir.

Grafik 4: Yazarların cinsiyet durumuna göre dağılım tablosu

Grafik 4’ de çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi kavramları hakkında yazılan makalelerin yazarlarına ait cinsiyet durumuna göre dağılımı yer almaktadır. Yapılan söz konusu çalışmalar için toplam 116 yazarın katkı sağladığı görülmüştür. Bunlardan 81’i erkek, 35’i de kadın yazarlardan oluşmaktadır. Çevre ve Karbon muhasebesi kavramlarını

çalışan yazarların çoğunlukla erkek, yeşil muhasebe kavramını çalışan yazarların ise çoğunlukla kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 1: Çevre muhasebesi konulu makalelerin yayın durum tablosu

YAYIN YERİ	MAKALE SAYISI
Abant İzzet Baysal Üniversitesi İ.İ.B.F. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar	1
Akademik Yaklaşımlar Dergisi Journal of Academic Approaches	1
Akademik Yaklaşımlar	1
Asos Journal The Journal of Academic Social Science	3
Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2
Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Business and Management Studies: An International Journal	1
C.B.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi,	1
Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Ege Akademik Bakış	1
Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
International Journal of Economics and Management Engineering	1
İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi	2
Journal of Current Researches on Business and Economics	1
Journal of Selçuk University Social Sciences Vocational School	1
Journal Of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)	1
Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)	1
KSÜ İİBF Dergisi	1
Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi (MAKUUBD)	1
Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi	1
Muhasebe ve Finansman Dergisi	7
ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)	1
Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi	3
Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi	2
Sosyal Bilimler Dergisi	1
T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Verimlilik Dergisi	1
Turan-Sam (Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi)	1
Yönetim Bilimleri Dergisi	1

Tablo 1’de çevre muhasebesi konulu makale çalışmalarının yayın yerleri ve aynı yayın yerinde kaç tane makale yayımlandığına ilişkin veriler yer almaktadır. Çevre muhasebesi ile ilgili en çok yayın yapan “Muhasebe ve Finansman” dergisi olduğu görülmüştür.

Tablo 2: Yeşil muhasebe konulu makalelerin yayın durum tablosu

YAYIN YERİ	MAKALE SAYISI
3. Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi	1
Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi	1
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Journal of Advanced Management Science	1
Journal Of Social and Humanities Sciences Research	1
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi	2
Muhasebe ve Finansman Dergisi	1
Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi	1
Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi	1

YAYIN YERİ	MAKALE SAYISI
Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi	1
Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi	1

Tablo 2’ de yeşil muhasebe konulu makale çalışmalarının yayın yerleri ve makale yayın sayılarına ilişkin veriler yer almaktadır. Yeşil muhasebe ile ilgili en çok 2 yayın ile ‘‘Muhasebe Bilim Dünyası’’ dergisi olduğu görülmüştür.

Tablo 3: Karbon muhasebesi konulu makalelerin yayın durum tablosu

YAYIN YERİ	MAKALE SAYISI
Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi	1
İnsan ve Toplum Araştırmaları Dergisi	1
İşletme Araştırmaları Dergisi	1
Mali Çözüm Dergisi	1
Mali Çözüm Dergisi	1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi	1
Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi	1
Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi	1

Tablo 3’ de karbon muhasebesi konusu hakkında yapılan çalışmaların az olmasından dolayı, tabloda belirtilen yayın yerlerinde 1 den fazla çalışmanın olmadığı görülmüştür.

Tablo 4: Çevre muhasebesi konulu makalelerde kullanılan anahtar kelime durum tablosu

ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI	ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI
Belediye	1	Karbon Salınımı	1
BIST Sürdürülebilirlik Endeksi	1	Karbon vergisi	1
Bilgi Teknolojileri	1	Konaklama İşletmeleri	1
Burdur-Bucak	1	Konukevi	1
Çevre Bilinci	1	Kurumsal Sosyal Sorumluluk Alanları	2
Çevre koruma	1	kurumsal yönetim	1
Çevre maliyet analizi	1	Kurumsallık, Kurumsallık	1
Çevre Maliyet Raporu	1	Lisansüstü Tezler	1
Çevre Maliyeti	1	lojistik	1
Çevre Muhasebesi	36	Maliyet Muhasebesi	1
Çevre	12	Mermer Üretim İşletmeleri	1
Çevresel	2	Muhasebe Bilgi Sistemi	1
Çevresel Muhasebe	1	Muhasebe Fiyatları	2
Çevresel Raporlama	2	Muhasebe Standartları (TMS/IFRS)	1
Çevresel sorunlar	2	Muhasebe	9
Çevresel Yaklaşımlar	1	Otel	1
Ekolojik Çözüm	1	Otel İşletmeleri	1
Ekonomi	1	Paydaşlar	1
Faktör Analizi	1	Plastik Poşet ve Çevre Kirliliği,	1

ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI	ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI
Güneydoğu	1	SMMM	1
Homo Ekonomikus	1	Sosyal Sorumluluk Kavramı	1
İçerik Analizi	2	Sosyal Sorumluluk	5
İslam	1	Sürdürülebilirlik	2
İşletme ve Çevre	1	Sürdürülebilir Çevre Muhasebesi	1
İşletme	1	Sürdürülebilir Çevre	1
İşletmenin Sürekliliği	1	Sürdürülebilir Kalkınma	3
Karbon Muhasebesi	1	TFRS	1
		TMS	1

Tablo 4’ de çevre muhasebesi konulu makale çalışmaların da kullanılan anahtar kelime dağılım tablosuna ait bilgiler yer almaktadır. Çalışmalarda en çok “çevre muhasebesi” kelimesi akabinde ise “muhasebe” kelimesinin yer aldığı görülmüştür. Yapılan çalışmalar çoğunluk olarak çevre muhasebesi ve muhasebe terimleri üzerinde olsa da işletimlerin çevresel sorunlar üzerine sosyal sorumluluk, sürdürülebilirlik ve kalkınma gibi konuları içeren akademik yayınların daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 5: Yeşil muhasebe konulu makalelerde kullanılan anahtar kelime durum tablosu

ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI	ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI
Bibliyometrik Analiz	1	Sağlık Yönetim	1
Çevre	2	Sosyal Sorumluluk	1
Çevre Maliyetleri	1	Sürdürülebilir turizm	1
Çevre Muhasebesi	2	Sürdürülebilirlik	1
Görsel Haritalama	1	Üretim İşletmesi	1
İşletme	1	VoSviewer	1
İşletme bölümü	1	Web of Science	1
Konaklama hizmetleri	1	Yeşil Denetim	1
Kurumsal Sosyal Sorumluluk	1	Yeşil muhasebe	7
Lisans eğitimi	1	Yeşil Üretim	1
Muhasebe öğrencileri	1		

Tablo 5’ de yeşil muhasebe konulu makale çalışmalarında kullanılan anahtar kelime dağılım tablosuna göre çalışmalarda en çok “yeşil muhasebe” ve “çevre muhasebesi” kelimeleri yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda yeşil muhasebenin daha çok turizm işletimlerine yönelik yönü dikkate alınarak çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Tablo 6: Karbon muhasebesi konulu makalelerde kullanılan anahtar kelime durum tablosu

ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI	ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI
BIST-30	1	Karbon Muhasebesi	7
Çevre Muhasebesi	1	Karbon Muhasebesi Sistemi	1
Faaliyet Tabanlı Maliyetleme Sistemi	1	Karbon Piyasaları	1
IFRIC-3	1	Karbon Salınımı	3

ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI	ANAHTAR KELİME	KULLANIM SAYISI
İklim Değişikliği	1	Karbon Ticareti	2
Karbon (seragazi) maliyetleri	1	Muhasebe Standartları	1
Karbon Ayak İzi	2	Sürdürülebilirlik	1
Karbon Emisyonu	1	Yönetmelik Kararlar	1
Karbon Emisyonu Açıklaması	1		

Tablo 6’ da karbon muhasebesi konulu makale çalışmalarında kullanılan anahtar kelime dağılım tablosuna göre çalışmalarda en çok “karbon muhasebesi” ve “karbon salınımı” kelimeleri yer almaktadır. Çalışmalarda karbon muhasebenin daha çok faaliyette bulunan işletmelerin karbon salınımı, karbon ticareti ve karbon ayak izlerinden bahsedildiği görülmüştür.

5. Sonuç

Ülkemizde ve dünyada giderek büyük sorun haline gelen çevresel sorunlar bir taraftan doğayı tehdit ederken diğer taraftan kaynakların tüketilmesini de beraberinde getirmektedir. Çevreye karşı duyarlı ve sorumlu olunmasına ilişkin devletler bir araya gelerek politika ve stratejiler geliştirmiştir. En çok işletmeler tarafından tüketilen doğal kaynakların korunması ve çevresel sorunların en aza indirgenmesi için önlemlerin alınması zorunlu hale gelmiştir. Çevre koruma anlayışı ile üretimini sürdüren, çevresel kirlilikleri azaltma ve önlemeye yönelik harcamaların miktarının göz ardı edilemez tutarlara ulaşması, ayrıca bu tutarların muhasebe sistemine dahil edilmesi gerekliliği çevre muhasebesi kavramının ortaya çıkmasında önemli bir etken olmuştur. Çevre muhasebesi kavramı muhasebe bilgi sistemi içerisinde yer almaya başladıktan sonraki süreçte zaman zaman değişime uğrayarak yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi kavramları ortaya çıkmıştır. İşletmelerin çevresel sorunlara karşı almış oldukları önlemlere ve geliştirdikleri stratejilerde çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesinin önemli bir etken oldukları görülmüştür.

Bu çalışmada çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi üzerine yapılan çalışmaların muhasebe alanında gelişimini göstermek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada ulaşılan bulgular kısaca; Türk literatüründe çevre muhasebesi hakkında yapılan ilk çalışma 1998 yılında, yeşil muhasebe hakkında 2002 yılında ve karbon muhasebesi hakkında ise ilk kez 2012 yılında olduğu görülmüştür. Yapılan incelemeler neticesinde çevre muhasebesi hakkında her yıla ait bir çalışmanın olduğu fakat yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi konuları hakkında yapılan çalışmaların son beş yıla yoğunlaştığı görülmüştür. Söz konusu kavramlara ilişkin yapılan yayın sayısının muhasebe alanında yer alan diğer kavramlara nazaran daha az olduğunu söylemek mümkündür.

Çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi hakkında yapılan çalışmaların unvan dağılımına bakıldığında yayınlara en çok katkı sağlayan akademisyenlerin Dr. Öğretim Üyesi olduğu görülmüştür. Çevre muhasebesine katkı sağlayan 27 Dr. Öğretim Üyesi bulunurken yeşil ve karbon muhasebesinde ise 7 Dr. Öğretim Üyesi bulunmaktadır. Söz konusu kavramlar hakkında yapılan yayınlara katkı sağlayan toplam 41 Dr. Öğretim Üyesinin olduğu onu takip eden ünvanın ise Öğretim Görevlisi olduğu görülmüştür.

Çalışmalara ait toplam sayfa sayısı 878’dir. Bunlardan 615 sayfası çevre muhasebesine, 134 sayfası yeşil muhasebeye, 129 sayfası da karbon muhasebesine aittir. Konuların toplam sayfa sayısı başına düşen ortalama sayfa sayısı ise çevre muhasebesi ve karbon muhasebesinin 16, yeşil muhasebenin ise 14 olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışmalarda katkı sağlayan yazarların cinsiyet durumlarına bakıldığında toplam 116 yazardan 81'i erkek, 35'inin de kadın olduğu görülmüştür. Çevre ve karbon muhasebesinde erkek yazarların, yeşil muhasebede ise kadın yazarların çoğunlukta olduğu görülmüştür.

Konularla ilgili çalışmaların yayınlandığı dergilere ait tabloda çevre muhasebesinin en çok Muhasebe ve Finansman dergisinde, yeşil muhasebenin ise Muhasebe Bilim Dünyası dergisinde yayınlandığı, karbon muhasebesine ait her çalışmanın ise farklı bir dergide yayınlandığı görülmüştür.

Üç kavram ile olan çalışmalara ait anahtar kelime dağılım tablolarına bakıldığında ise belirli bir konu üzerinde yoğunlaşmadığı muhasebe ile ilişkilendirmek suretiyle farklı alanlarda çalışmaların yapıldığı görülmüştür.

Çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi kavramları hakkında yazılan makale çalışmalarının içerik kısımlarına bakıldığında her bir kavramın çevresel sorunlar için işletmeler tarafından önemli bir faktör olduğu anlaşılmıştır. Küresel bir sorun haline gelen ve devletlerin birlikte hareket edip sürdürebilirlik ve müreffeh bir yaşam için geliştirmiş oldukları bu kavramlar, ne kadar muhasebe bilgi sistemi içerisinde belirtilmeye çalışılsa da istenilen hedeflere ulaşmak noktasında maalesef yetersiz kalmıştır. Çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi konularına ait belirli bir standardın olmaması, işletmelerin farklı hesap planı altında çevresel konuları ele alıp kaydetmesine neden olmuştur. Bu sebepten dolayı bu kavramlara ilişkin belirli bir standardın olması için gerekli düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

Yapılan çalışmalarda en fazla çevre muhasebesi konusunun yer aldığı görülmüştür. Yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi alanlarında akademik çalışmalara daha çok ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Bu çalışma ile bibliyometrik analiz tekniği kullanılmak suretiyle çevre muhasebesi, yeşil muhasebe ve karbon muhasebesi kavramlarının muhasebe alanında yazılan makalelerin incelenmesi bakımından daha sonra yapılacak olan çalışmalara ilişkin literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Altınbay, A. ve Golagan, M. (2016). Küresel Isınma Sorununa Muhasebecilerin Bakışı Karbon Muhasebesi. İnsan ve Toplum Araştırmaları Dergisi, (5)7, 2106-2119.
- Aymaz, R., (2009). Isparta Antalya Burdur üretim işletmelerinin çevre konularına ve çevre Muhasebesine yaklaşımlarına ilişkin bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Ceylan, E. (2021). Muhasebe Alanında Yayımlanan Seçilmiş Beş Dergide 2016-2020 Yılları Arasında Denetim Konusunda Yayımlanmış Makalelerin Bibliyometrik Analizi. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (91), 57-80.
- Coşkun, İ., DüNDAR, Ş. ve Parlak, C., (2014). Türkiye’de Özel Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (2008-2013). Ege Eğitim Dergisi, (15)2, 375-396.
- Durgut, M., (2015). Karbon Ticaretinin Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Muhasebeleştirilmesi. Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, (3)2, 23-40.

- Dilber, N., (2020). Çevre Muhasebesinin Gelişmekte Olan Ülkelerde Uygulanabilirliği Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Erem Ceylan, I. ve Hotamışlı, M. (2014). Muhasebe ve Finansman Dergisinde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD), (63), 1-20.
- Hotunoğlu, H. ve Tekeli, R., (2007). Karbon Vergisinin Ekonomik Analizi ve Etkileri: Karbon Vergisinin Emisyon Azaltıcı Etkisi Var mı?. Sosyo Ekonomi Dergisi, (2), 107-125.
- İçöz, A. ve Kılınç, Y., (2016). Çevre maliyetleri muhasebesi raporlanması. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. (9)42, 1517-1530.
- Karakoyun, G., (2020). Muhasebe Meslek Mensuplarının Çevre Muhasebesi Algısı: Karaman İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Kaya, U. ve Akdeniz, F., (2016). Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) Çerçevesinde Çevresel Faaliyetlerin Muhasebeleştirilmesi. Global Journal of Economics and Business Studies, 09-38.
- Knachel, E., Porter, B., (2021). Accounting Considerations and Environmental Targets, Deloitte Dergisi, (28), 14.
- Küçüker, H., (2017). Sürdürülebilir Çevre Açısından Bir Çevresel Maliyet Unsuru Olan Karbon Maliyetlerinin İncelenmesi: Çanakçılar Seramik Fabrikası Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Bartın: Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Samaduzzaman, M., Zaman, F., ve Irfan, M. S., (2013). Carbon Accounting, Green Building and Sustainability: Effects on Gross National Product (GDP). IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM), (6)5, 41-45.
- Süklüm, N., (2020). Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Yeşil Muhasebe Ve Yeşil Denetim İlişkisine Kavramsal Bir Bakış. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, TBMM 100. Yıl Özel Sayısı, 151-163.
- Şen, Ö. (2020). Bibliyometrik Analiz Yöntemi İle Ağızdan Ağıza İletişim (Wom) Konusunun İncelenmesi. International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587), (6)54, 1-10.
- Temelli, F., ve Karcıoğlu, R., (2018). Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisinde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi 2010-2017 Dönemi. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, (11)2, 248-268.
- Uyar, S. ve Cengiz, E., (2011). Karbon (Sera Gazı) Muhasebesi. Mali Çözüm Dergisi, (105), 47-68.
- Yılmaz, Z. ve Şahin, Z., (2017). Muhasebe dersi alan öğrencilerin yeşil muhasebe konusundaki algıları ve farkındalıkları. Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, (3)1, 110-122.

İnternet Kaynakları

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2872.pdf>, Erişim Tarihi:19.03.2022.

<https://www.env.go.jp/en/policy/ssee/eag02.pdf>, Erişim Tarihi: 16.05.2022.

<https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama>, Erişim Tarihi: 01.06.2022.

<https://scholar.google.com.tr>, Erişim Tarihi: 01.06.2022.